

АНДРЕ АСИМАН

Знайди
мене

З англійської переклала Єлена Даскал

Київ
BOOKSHEF
2020

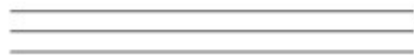
Para mis tres hijos

Зміст

ЧАСТИНА 1 Tempo	7
ЧАСТИНА 2 Cadenza	151
ЧАСТИНА 3 Capriccio	263
ЧАСТИНА 4 Da Capo	303

* Трьом моїм синам (ісп.). — Тут і далі прим. пер.

*Мелодрама**

ЧАСТИНА 1

* Темп (т.).

«Чому ви така похмура?»

Я дивився, як вона йшла станцією у Флоренції. Розсунула скляні двері, а, вже опинившись у вагоні, роззирнулася й одразу кинула свій наплічник на порожнє сидіння поруч із моїм. Зняла шкіряну куртку, відклала англомовний роман у паперовій обкладинці, який читала. Потім поклала квадратну білу коробку на багажну полицю й гупнулася на сидіння по діагоналі від мого, на позір роздратовано й непривітно набундючившись. Вона скидалася мені на людину, яка за кілька секунд до посадки влаштувала палку суперечку й досі переварювала різкі слова, які сказала сама чи почула від когось, перш ніж кинути слухавку. Її собака, яку вона намагалася втримати між щиколотками, закрутивши червоний повідець петлями на зап'ясті, здавалася не менш сполоханою за свою господиню. «*Буона*, розумничка, — сказала вона нарешті, намагаючись заспокоїти тварину, — *буона*», — повторила, коли собака продовжила метушитися й намагатися вислизнути з міцної хватки. Присутність тварини роздратовала мене, тож я інстинктивно відмовився розплести перехрещені ноги чи посунутися, звільняючи їй місце. Та дівчина, схоже, нічого не помітила — ні мене, ні мови мого тіла. Натомість вона негайно взя-

лася нишпорити в наплічнику, знайшла невеличкий поліетиленовий пакуночок, дістала два крихітних смаколика у формі кісточок для собаки, а тоді поклала їх на долоню і дивилася, як тварина злизує їх. «*Brava*»*. Миттєво заспокоївши собаку, вона напівпідвелася, щоб обсмикнути сорочку, трохи посовалася на своєму сидінні й застигла в якомусь засмученому ступорі, байдуже витріщаючись на Флоренцію, поки потяг тягнувся геть від вокзалу Санта-Марія-Новелла. Вона продовжувала хвилюватися й, напевно, не помічаючи цього, кілька разів похитала головою, досі лаючи того, з ким посварилася перед посадкою. Вона мала такий надзвичайно нещасний вигляд, що, втупившись у розгорнуту книжку, я впіймав себе на тому, як гарячкувато намагаюся вигадати якісь слова, аби розігнати грозові хмари, які от-от мали пролитися на наш маленький куточок у самісінькому кінці вагона. Утім я одразу передумав. Ліпше дати їй спокій і продовжувати читати. Та, помітивши на собі дівочий погляд, я не стримався: «*Чому ви така похмура?*» — прохопився я.

Лише тоді я збагнув, яким цілковито неприйнятним мало видатися моє запитання абсолютно незнайомій людині у потязі, годі вже й казати про того, хто може вибухнути від найменшої провокації. Дівчина лише спантеличено й вороже зиркала на мене, і цей погляд натякав на слова, якими вона була готова увірвати мене й поставити на місце. «*Займайся своїми справами,*

* Тут: молодчина (ісп.).

старий». Або: «А тобі, до речі, що до того?». А може вона скривиться й кине нищівний докір: «Нікчема!».

— Ні, я не похмура, просто замислилася, — озвалася вона.

Мене так приголомшив лагідний, майже жалібний тон її відповіді, що мені відібрало мову не гірше, ніж це сталося б, якби вона порадила мені відвалити.

— Можливо, задумливість додає мені похмурого вигляду.

— То ваші думки щасливі?

— Ні, щасливими їх теж не назвеш, — зізналася незнайомка.

Я всміхнувся, але нічого не відповів, уже жалкуючи про своє пустопорожнє зверхне кепкування.

— Та, зрештою, може, я й похмура, — додала дівчина, поступаючись цій думці з приглушеним сміхом.

Я перепросив за свою нетактовність.

— Не варто, — заперечила вона, уже ковзаючи поглядом передмістями, що почали з'являтися за вікном.

Я поцікавився, чи американка вона. Так.

— Я теж, — повідомив я.

— Я зрозуміла з вашого акценту, — додала дівчина з усмішкою.

Я пояснив, що прожив у Італії майже тридцять років, але за все життя так і не зміг позбутися акценту. Коли я поцікавився, дівчина розповіла, що вони з батьками оселилися в Італії, коли їй було дванадцять.

Ми обидвоє прямували до Рима.

— У робочій справі? — запитав я.

— Ні, це не робота. Через мого батька. Він нездужає. — Вона підвела на мене погляд. — Це, гадаю, може пояснити мою похмурість.

— Щось серйозне?

— Думаю, так.

— Мені шкода.

Дівчина здвигнула плечима.

— Таке життя! — Після цього її голос змінився: — А ви? Бізнес чи розваги?

Я усміхнувся її навмисно офіційному запитанню, й пояснив, що мене запросили прочитати лекцію студентам університету. А ще я мав зустрітися з сином, який мешкав у Римі й чекав на мене на станції.

— Він, безсумнівно, милий хлопчина.

Я відчував, що вона говорить несерйозно. Однак мені подобалася її безтурботна невимушена поведінка, що змінилася від похмурості до бадьорості та спонукала мене до того самого. Тон незнайомки пасував до її повсякденного одягу: пошарпані туристичні черевики, джинси, жодного макіяжу й напіврозстібнута вицвіла червоняста картата чоловіча сорочка поверх чорної футболки. Вигляд вона мала скуйовджений; її очі були зелені, а брови — темні. Вона знає, подумав я, вона знає. Напевно знає, чому я прохопився тим дурнуватим коментарем щодо її похмурості. Я був переконаний, що незнайомці завжди знаходять той чи той привід розпочати з нею розмову. Це й пояснювало той роздратований «*навіть не намагайся*» вигляд, якого вона прибирала, хай куди прямувала б.

Я не здивувався, що після її насмішкуватого коментаря про мого сина, наша розмова пригальмувала. Час кожному братися за свою книжку. Аж раптом вона повернулася до мене й рішуче поцікавилася:

— Ви хвилюєтеся через зустріч із сином?

Я знову подумав, що вона якось глузує з мене, але її тон не був зухвалий. Те, як вона зближувалася, прорізаючись крізь звичні для незнайомих у потязі бар'єри, водночас зачаровувало й знезброювало. Мені це подобалося. Можливо, дівчині кортіло знати, що саме відчуває майже вдвічі старший за неї чоловік перед зустріччю зі своїм сином. А може, їй просто не хотілося читати. Дівчина чекала на мою відповідь.

— То ви щасливий... мабуть? Чи нервуєте... мабуть?

— Ні, не те щоб нервую, можливо, трішечки, — зізнався я. — Батько завжди боїться бути нав'язливим, а тим паче нудним.

— Вважаєте себе нудним?

Мені страшенно сподобалося, що мої слова заскочили її зненацька.

— Мабуть, так і є. Але в такому разі, не приховувати мемо правди, хто з нас не нудний?

— Я не думаю, що мій батько нудний.

Невже я образив її?

— Тоді я забираю свої слова, — викрутився я.

Дівчина подивилася на мене й усміхнулася.

— Не так швидко.

Вона намащує вразливе місце, а потім різко простісінько по живому. Цим вона нагадувала мого сина — була трохи старшою, але володіла тим самим талантом помічати мої недоречні слова й маленькі обачні хитрощі, змушуючи поквапом відступати після сварок і примирень.

«Що ви за людиною виявитесь, якщо комусь захочеться познайомитися з вами? — кортіло запитати мені. — Ви жартівлива, жвава, грайлива, а може у ваших жилах тече похмура дратівлива сироватка, що затьмарює ваші риси й руйнує всі сподівання на сміх, обіцяний тією усмішкою й тими зеленими очима?» Мені кортіло дізнатися, адже сам я відповіді не знав.

Я саме збирався зробити дівчині комплімент за вміння так точно читати людей, та в неї задзвонив телефон. *«Звичайно, це хлопець! Хто ж іще»*. Я так звик до постійного втручання мобільників, що більше не міг зустрітися зі своїми студентами за кавою або поговорити з колегами чи сином, аби в нашу бесіду не вривався телефонний дзвінок. Телефон рятував, телефон змушував замовкнути, телефон відсував тебе на задній план.

— Привіт, та, — озвалася дівчина, щойно пролунав дзвінок. Мені здалося, що вона негайно підняла слухавку, аби голосне дзеленчання не заважало іншим пасажирам. Однак мене здивувало те, як дівчина горлала у телефон. — Це клятий поїзд. Він зупинився, і гадки не маю як надовго, але щонайбільше на дві

години. Скоро побачимося. — Батько щось запитав. — Звичайно зробила, ти, старий дурню, як я могла забути. — Він запитав ще щось. — І це теж. — Мовчанья. — Я теж. Дуже-дуже.

Вона вимкнула телефон і кинула його до наплічника, немовби кажучи: «Не дозволимо йому знову нас уривати». Незграбно всміхнулася.

— Батьки, — сказала нарешті, маючи на увазі «всюди однакові, чи не так?».

Проте потім пояснила:

— Я бачуся з ним щовихідних... у вихідні я його васал — мої брати і сестри та його доглядачка піклуються про нього в будні. — Не даючи мені нагоди вставити хоч слово, дівчина додала: — То ви причепурилися до сьогоднішнього заходу?

Оце так слово, щоб описати моє вбрання!

— А скидається на те, що я причепурився? — перепитав я, підкреслюючи це слово жестом, який мав підказати, що я не напрошуюся на компліменти.

— Ну, хустинка в нагрудній кишені, гарно випрасувана сорочка, краватки немає, але ж є запонки? Я сказала б, що ви вдягнулися продумано. Дещо старомодно, але ошатно.

Ми обидвоє всміхнулися.

— Між іншим, у мене є ось це, — повідомив я, наполовину витягнувши з кишені піджака кольорову шийну хустку і знову ховаючи її. Мені хотілося показати дівчині, що я маю достатньо гумору, аби покепкувати із себе.

— Так я і думала, — озвалася вона. — Причепурилися! Не так, як професор на пенсії в недільних шатах, але майже. То що ви вдвох робитимете в Римі?

Чи збиралася вона взагалі дати мені спокій? Невже своїм першим запитанням я змусив її подумати, що ми можемо так запанібрата базікати?

— Ми зустрічаємося раз на п'ять чи шість тижнів. Він мешкав у Римі, але незабаром переїжджає до Парижа. Я вже сумую за ним. Мені подобається проводити з ним день; насправді ми нічого такого не робимо — здебільшого гуляємо, хоча зазвичай виявляється, що це одна й та сама прогулянка: його Рим, неподалік від консерваторії, мій Рим, там де я мешкав, коли був молодим учителем. Зрештою ми завжди заходимо пообідати «У Армандо». Він терпить мене, а може, йому до душі моя компанія, я досі точно не знаю, можливо, й те, й те одночасно, але ми перетворили ці відвідини на ритуал: віа Вітторія, віа Бельсіана, віа дель Бабуїно. Іноді ми дістаємося аж до протестантського цвинтаря. Усе це наче дороговкази нашого життя. Ми прозвали їх нашими вігіліями* на честь тих обрядів, коли побожні люди заходять до різноманітних *madonnelle*, — капличок — аби вшанувати Мадонну, покровительку тієї вулиці. Жоден із нас не забуває: обід, прогулянка, вігілії. Я везунчик. Прогулянка Римом із ним — це вже вігілія. Хоч куди повернеш, обов'язково натрапляєш на спогади — свої, чужі, міста. Я люблю Рим у сутін-

* У католицькій традиції релігійне шилькування чи ритуал.

ках, він любить у пообідні години, і трапляється, що ми сідаємо десь випити пообіднього чаю, аби трохи відкласти ту мить, коли надійде вечір і час випити.

— І все?

— І все. Ми гуляємо вздовж віа Маргутта через мене і віа Бельсіана через нього — в обох випадках ідеться про давнє кохання.

— Вігілії чи колишні вігілії? — пожартувала дівчина з потяга. — Він одружений?

— Ні.

— Має когось?

— Не знаю. Підозрюю, що хтось має бути. Проте я хвилююся за нього. У минулому був дехто, і я питав, чи є хтось у нього тепер, та він лише похитав головою і сказав: «Не питай, тату, не питай». Це означає, нікого або будь-хто, і навіть не знаю, що гірше. Раніше він був такий відвертий зі мною.

— Гадаю, він щирий із вами.

— Так, почасти.

— Він мені подобається, — озвалася дівчина, яка сиділа по діагоналі від мене. — Можливо, тому що я неабияк схожа на нього. Іноді мене картають за надмірну щирість, надмірну прямолінійність, а потім за надмірну стриманість та відстороненість.

— Я не думаю, що він відсторонений з іншими. Та зараз я не думаю, що він дуже щасливий.

— Мені відомо, як він почувається.

— Невже у вашому житті нікого немає?

— Якби ж ви тільки знали.

— Що? — перепитав я.

Слово вирвалося з моїх уст приголомшеним і страдницьким зітханням. Що вона могла мати на увазі — що в її житті нікого немає, що їх забагато чи що той чоловік в її житті покинув її, залишивши спустошеною і з єдиним прагненням — зірвати власну злість на собі самій чи на каравані упадальників? А може люди просто приходили і йшли, приходили і йшли, як у моїх жахіттях часто траплялося з моїм сином... Чи вона сама була з тих, хто з'являється і зникає з життя інших людей, не залишаючи ні сліду, ні подарунка на пам'ять?

— Я навіть не знаю, чи належу до тих, кому подобаються люди, а надто до тих, хто в них закохується.

Я бачив у них обидвох сповнені гіркоти, безпристрасні, травмовані серця.

— Річ у тім, що вам не подобаються люди, чи в тім, що ви просто стомилися від них і не здатні навіть пригадати, чому вони колись здавалися вам цікавими?

Дівчина раптово змовкла з абсолютно приголомшеним виглядом і не проходила жодним словом. Її очі втупилися у мене. Невже я знову її образив?

— Звідки вам це відомо? — нарешті озвалася вона. Я вперше побачив, що вона зробилася серйозною і скоса кидає на мене погляди. Помітно було, що вона гострить якісь продумані слова, аби увірвати моє безцеремонне втручання в її особисте життя. Мені не слід було нічого казати. — Ми зустрілися менш ніж п'ятнадцять хвилин тому, а ви вже знаєте мене! Звід-

ки вам відомо про мене? — Потім дівчина опанувала себе: — Скільки ви берете за годину?

— За рахунок закладу. Та якщо мені щось і відомо, то лише тому, що, як на мене, ми всі такі. До того ж ви юна і чарівна, тож я впевнений, що чоловіків постійно притягує до вас і ви ніколи не мали проблем із пошуком когось.

Невже я знову перебив її й перетнув межу?

Бажаючи забрати комплімент назад, я додав:

— Річ просто в тім, що магія зустрічі з новою людиною ніколи не триває достатньо довго. Ми мріємо лише про тих, ким не можемо заволодіти. Ми розчिняємося в них або в тих, хто залишив свою позначку, навіть не здогадуючись про наше існування. Усі інші — це просто відгомін.

— Саме так сталося з пані Маргуттою? — поцікавилася вона.

А ця дівчина гав не ловить, подумав я. Мені сподобалося прізвисько «пані Маргутта». Ці слова заливали те, що сталося між нами чимало років тому, м'яким і спокійним, майже кумедним світлом.

— Я ніколи цього точно не знав. Ми були разом так недовго, і все сталося занадто швидко.

— Як давно це було?

Я на мить замислився.

— Мені соромно зізнатися.

— Ой, просто скажіть!

— Принаймні двадцять років тому. Гарзд, майже тридцять.